

Враховуючи факт конституційного визначення заборони на обмеження прав і свобод, існує потреба у тлумаченні норми Конституції України щодо механізму обмежування конституційних прав і свобод людини і громадянина органами публічної влади, з'ясуванні суб'єктного та процедурного аспектів процесу обмежування. Механізм обмежування повинен бути побудований за умови гарантування мінімуму головних прав і свобод людини повинен, що визначає початкову точку відліку сумарного збільшення добровільно визначених усією світовою спільнотою цінностей, які не підлягають будь-якому оцінюванню.

Список використаних джерел

1. Конституція України : прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 черв. 1996 р. ВВР України. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Про затвердження плану дій з реалізації Національної стратегії у сфері прав людини на період до 2020 року : розпорядження Кабінету Міністрів України від 23.11.2015 р. № 1393-р. *Урядовий кур'єр*. 30.12.2015 р. № 245.
3. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним зверненням громадян Проценко Раїси Миколаївни, Ярошенко Поліни Петрівни та інших громадян щодо офіційного тлумачення статей 55, 64, 124 Конституції України від 25.12.1997 р. № 9-зп. *Офіційний вісник України*. 1998. № 1. Ст. 25.
4. Тодыка Ю. Н. Конституционные основы формирования правовой культуры. Харьков : Райдер, 2001. С. 43.

Лебедєва Ярослава Валентинівна,

*старший викладач кафедри управління та адміністрування
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ,
м. Дніпро*

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВА НАЦІОНАЛЬНИХ МЕНШИН НА ПОЛІТИЧНЕ ПРЕДСТАВНИЦТВО

Комплексна реалізація прав національних меншин, зокрема через створення необхідних умов для ефективної участі національних меншин у культурному, соціальному та економічному житті, й державних справах, зокрема тих, які їх безпосередньо стосуються, є однією зі складових процесів демократизації в Україні [5] та є однією з основних умов ефективного захисту їх прав і законних інтересів, збереженні мови, традицій, культури.

Із питань забезпечення прав національних меншин Україна співпрацює з міжнародними організаціями: ООН, ОБСЄ, Радою Європи. В міжнародних правових документах, до яких приєдналася й Україна, зафіксовано права національних меншин, зокрема й право на політичне представництво. Варто наголосити, що таке політичне представництво розглядається як частина міжкультурного діалогу, активізації громадської участі, що сприяє створенню нових цінностей та зміцнює суспільну єдність та діалог.

Так, права національних меншин на участь в суспільно-політичному житті сформульовані в Документі Копенгагенської наради щодо людського виміру ОБСЄ 1990 р. [2]: (розділ IV, ст. 35) держави-члени поважатимуть право осіб, що належать до національних меншин, на ефективну участь в державних справах, у тому числі, що відносяться до захисту й заохоченню їх самобутності.

У доповнення ст. 35 Копенгагенського документу в Доводі Наради експертів ОБСЄ з питань національних меншин (Женева, 1991 р.) та відповідно до положень Паризької хартії для нової Європи, ухвалені на Конференції НБСЄ у листопаді 1990 р. [7] представники країн-учасниць за підсумками дискусії надали Рекомендації, де зауважили: 1) (розділ III) “...в тих випадках, коли питання йдеться про становище національних меншин, їм необхідно надати можливість самим ефективно брати участь у цьому процесі”; 2) (розділ IV) Держави-учасниці створюватимуть умови для забезпечення рівних можливостей національних меншин ефективно брати участь в житті держави, економічній діяльності й розвитку їх суспільства.

В ст. 24 розділу VI Гельсінського документа 1992 р. йдеться про “активізацію зусиль країн-учасниць щодо забезпечення прав національних меншин на участь у політичному, економічному, соціальному, культурному житті, у тому числі на основі демократичної участі в роботі директивних й консультативних органів на національному, регіональному та місцевому рівнях, зокрема, в рамках політичних партій та асоціацій” [1].

У свою чергу, Лундські рекомендації щодо ефективної участі національних меншин у суспільно-політичному житті [3] визначають, що держави повинні гарантувати право осіб, які належать до національних меншин, на участь у державних справах, включаючи право голосу та право балотуватися на виборні посади на недискримінаційній основі. Також у документі йдеться про те, що державам необхідно вживати належні заходи щодо розширення участі національних меншин у суспільно-політичному житті на регіональному

та місцевому рівнях, забезпечувати прийняття структурами регіональних і місцевих органів управління рішення, які були б доступними для населення. Рекомендується, щоб у рамках національного законодавства держави організовували консультативні органи, які можуть виступати каналом комунікації між державною владою та національними меншинами. Ці органи можуть мати спеціалізовані комітети з питань забезпечення житлом, земельних питань, а також з питань освіти, мови та культури тощо.

Але, необхідно визнати, попри те, що Україною активно підтримується розвиток національних меншин через забезпечення їхніх прав і свобод, в етнополітичній сфері залишається невирішеним ряд проблем.

На думку Ю. Тищенко, спостерігається почасти недостатнє залучення національних меншин у процес прийняття життєво важливих для них рішень, відсутня система фахової підготовки службовців, які відповідають за здійснення державної етнонаціональної політики, бракує координації заходів з реалізації державної етнонаціональної політики в системі органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування. Актуальною залишається необхідність визначення правових засад екстериторіальної самоорганізації етнічних спільнот, введення представницьких органів національних меншин у політико-правове поле, вироблення правових механізмів взаємодії між цими органами і органами державної влади та місцевого самоврядування [6].

Питання представництва національних меншин у владних структурах є одним із дискусійних питань в українському політикумі. В Законі “Про національні меншини в Україні” вказано, що громадяни України, які належать до національних меншин, мають право відповідно обиратися або призначатися на рівних засадах на будь-які посади до органів законодавчої, виконавчої, судової влади, місцевого і регіонального самоврядування [4].

Проте досі поширена практика, коли при формуванні меж виборчих округів ділиться територія компактного проживання національних меншин. Також існує вимога для партій мати представництво на двох третилах території країни. Ця норма закону та неврегульована ситуація з поділом округів не сприяє на практиці забезпеченню представництва етноспільнот в українському парламенті. Владна практика нехтування інтересами національних меншин призводить до суперечок та відкритих конфліктів. Виникають проблеми регіонального та локального характерів. Будь-яка з цих

проблем здатна викликати суспільне невдоволення, мітинги, навіть міжнародні дипломатичні заяви. Причиною конфліктних ситуацій спеціалісти називають брак комунікацій із представниками національних меншин.

Механізмам реалізації політичного представництва національних меншин, етнічних груп у виборних органах приділяється значна увага з боку країн ЄС. Європейські країни пропонують цікавий досвід залучення меншин до свого політичного життя за допомогою певних механізмів. Однією з важливих складових механізму реалізації прав національних меншин та етнічних спільнот на ефективне політичне представництво є врахування їхнього компактного проживання під час формування виборчих округів.

У рекомендаціях Венеціанської комісії підкреслюється важливість цього процесу та зазначається, що виборчі округи (їхній розмір та конфігурація) повинні бути утворені з урахуванням необхідності захопити представників національних меншин взяти участь у виборах [8].

Для представників меншин резервуються місця в національних парламентах. Існують практики введення квот у вигляді скасування бар'єру чи формування спеціального національного виборчого округу; представники меншин вносяться до списків загальнонаціональних партій. Законодавчі квоти для представників національних меншин у парламенті передбачено законодавством 52 країн.

Таким чином, із метою гарантування та реалізації прав національних меншин щодо використання мови, збереження культурної спадщини, представництва національних меншин в органах влади різного рівня, забезпечення прав національних меншин на політичне представництво в Україні необхідно враховувати практики країн ЄС, рекомендації ВНКМ, ОБСЄ, Венеціанської комісії тощо.

Список використаних джерел

1. Декларація Гельсінської зустрічі на найвищому рівні Гельсінський документ 1992 року “Виклик часу перемін”. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_115.
2. Документ Копенгагенського совещання Конференції по людським правам ОБСЄ. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_082.
3. Лундські рекомендації про ефективну участь національних меншин у суспільно-політичному житті з пояснювальними примітками. URL: <http://www.osce.org/uk/hcnm/32255>.
4. Про національні меншини в Україні : Закон України від 25.06.1992 р. № 2494-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2494-12>.
5. Рамкова конвенція про захист національних меншин. *Збірка договорів Ради Європи. Українська версія*. Київ : Парлам. вид-во, 2000. С. 163–173.

6. Тищенко Ю. Права національних меншин, етнічних груп та політичну участь у виборних органах. URL: <https://www.slideshare.net/Oporacv/ss-12107460>.
7. Charter of Paris for a New Europe (1990, Paris). URL: <http://www.osce.org/mc/39516?download=true>.
8. Summary Report on Participation of Members of Minorities in Public Life. URL: [http://www.venice.coe.int/docs/1998/CDL-MIN\(1998\)001rev-e.pdf](http://www.venice.coe.int/docs/1998/CDL-MIN(1998)001rev-e.pdf).
9. Framework Convention for the Protection of National Minorities – Leaflet (2014) / Directorate General of Human Rights and Legal Affairs. URL: <https://edoc.coe.int/en/national-minorities/5968-framework-convention-for-the-protection-of-national-minorities-leaflet.html>.

Піх Наталія Степанівна,

викладач кафедри публічного адміністрування

ПрАТ “Вищий навчальний заклад

“Міжрегіональна Академія управління персоналом”,

м. Київ

РОЛЬ ТА МІСЦЕ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ У СФЕРІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГРОМАДСЬКОЇ (ПУБЛІЧНОЇ) БЕЗПЕКИ В УКРАЇНІ

В умовах нинішньої складної соціально-економічної та криміногенної ситуації в Україні, громадська (публічна) безпека є однією з ключових категорій сучасної науки та практики державного управління і виступає як визначальна якість (атрибут) українського суспільства щодо його цілісності, відносної стійкості та громадянської злагоди. Існуючий наразі стан справ у сфері забезпечення громадської (публічної) безпеки, крім цілком об'єктивних і складних проблем зовнішнього і внутрішнього характеру, стикається із перешкодами недостатньої реалізації потенціалу територіальних громад у вирішенні нагальних проблем громадської (публічної) безпеки. Надзвичайний досвід останніх років щодо самоорганізації громадян у бажанні забезпечити життя на рівні громади не отримує подальшого розвитку і належної відповіді від влади на місцях. Це може пояснюватись небажанням владних органів делегувати власні повноваження, як то передбачено чинним законодавством України, органам самоорганізації населення і відсутністю обов'язку щодо врахування ініціатив громади у побудові програм із забезпечення громадської (публічної) безпеки. Стан громадської